

Drie docenten van de dansopleiding P.A.R.T.S. bevragen en preciseren elkaars ideeën over tijd, duur, ritme, continuïteit, beweging, muziek en leven. Veronique Patteeuw registreerde het gesprek en stelt de actoren voor.

Fernand Schirren, Thierry De Mey en Lieven De Cauter in gesprek

Bij onze kennismaking met ritmeleraar Fernand Schirren (1920) bleken twee wensen nog on vervuld: Ierland zien en de grot van Lascaux – het Stenen Tijdperk is voor de meester het hoogtepunt van de mensheid. Fernand Schirren, zoon van de gelijknamige schilder, groeide op in het Franse Nice. Reeds toen bleek hij een gave voor muziek te hebben. Hij studeerde piano. Na een carrière als begeleider van stomme films in het Brusselse Filmmuseum, werd hij ritmeleraar aan Mudra, Studio Herman Teirlinck en P.A.R.T.S.

Thierry De Mey (1956) studeerde film. Hij lijkt een speciale band met Schirren te hebben opgebouwd. De twee kwamen met elkaar in contact via Thierry's zus, danseres en choreografe Michèle Anne. De Mey heeft als componist en als filmmaker naam gemaakt. Hij werkte mee aan dansvoorstellingen van o.a. Michèle Anne De Mey, Anne Teresa De Keersmaecker en Wim Vandekeybus.

Lieven De Cauter (1959) is cultuurfilosoof en is net als De Mey en Schirren docent aan P.A.R.T.S..

1. De tijd en de duur

De Mey: 'Beginnen bij het begin'. Laten we dat idee gebruiken om over tijd te spreken.

Schirren: Waarover spreken we, over tijd (le temps) of over tijdsduur (la durée)? Het is belangrijk dat onderscheid duidelijk te stellen.

De Mey: Misschien is het interessant om jouw gedachten hierover uit te leggen. (*Tot De Cauter*) Het idee van Schirren over tijd en tijdsduur lijkt mij van enorm belang in zijn onderricht, in zijn concept van ritme. Hij maakt ook een onderscheid tussen 'le temps du sage' en 'le temps de l'artiste'. (*Tot Schirren*) De tijd

oriënteert je naar een bepaald einde – jij spreekt van een val of terugval – en brengt een gevoel van angst met zich mee. Je hebt ons dikwijls gesproken over de artiest als iemand die zichzelf confronteert met deze angst en zich bedient van die angst om zich te uiten als kunstenaar. De wijze is dan iemand die die angst op een bepaalde manier kan overstijgen.

Schirren: Maar hier interpreteer je al,...

De Mey: Ja, maar ik wil juist dat je hier iets meer over vertelt. Het is een concept dat mij bijzonder boeit als artiest en jou bezighoudt als...

Schirren (*declamerend*): Het is mijn drama dat ik een gelukkig mens ben. De wereld bestaat uit een triest broederschap van mislukkelingen. De terreur van de dood en de angst zijn heel sterk aanwezig. Het merendeel van de groten wordt gedreven door die gevoelens. Mij doet het niets en dat is mijn drama, anders was ik ook een grootmeester geweest.

De Mey: Zou je kunnen zeggen dat een wijze iemand is die erin slaagt om die angst te overwinnen, door er zich niets van aan te trekken?

Schirren: Ja, maar ik ben een wijze ondanks mijn drama.

De Mey: Preciseer misschien eerst 'tijd' en 'tijdsduur'.

Schirren: De zwarte en witte muzieknoten, dat is de tijd, niet de tijdsduur. De tijd is een transpositie van de tijdsduur in de ruimte.

De Mey: Kunnen we zeggen dat de tijd een dimensie is waarin iets gebeurt?

Schirren: De tijd staat niet in het leven, hij bestaat dus eigenlijk niet.

De Mey: Maar het leven schrijft zich in in een tijdsduur.

Schirren: Ja, maar het is een transpositie

in de ruimte, iets visueels, een structuur, het is geen geleefde of beleefde tijdsduur.

De Mey: Verwarren we nu niet twee dingen? Enerzijds heb je de tijdsduur die een dimensie is die je niet kan meten, een beetje het idee – denk ik – van Bergson. Om die tijdsduur te meten, transponeer je ze naar de ruimte; je draagt bijvoorbeeld een uurwerk om aan te geven hoe laat het is, hoe lang iets duurt. Zelfs in onze representatie van de tijd is het een lijn, iets ruimtelijks, dus een ruimtelijke transpositie. Pure tijd zou een ruimte zijn van pure intuïtie, daarom verbeelden we de tijd als spaciaal gegeven. Hoe stel je de notie duur voor, hoe representeer je dat? Dat noem jij de tijd. Is tijd een woord dat men gebruikt voor die representatiestructuur?

Schirren: De tijd laat zich meten door de transpositie in de ruimte. Dat is visueel, ze kan in twee gedeeld worden, in vier, in acht. Door die transpositie in de ruimte kan men de tijdsduur vastleggen. En de tijdsduur is het leven zelf. Buiten het leven is er niets.

De Cauter: Als filosoof heb ik hierbij veel vragen. 'Herinnering' bijvoorbeeld is dan het resultaat van een etappe van het meten en spatialiseren van de tijd? Er is dan geen herinnering zonder spatialisatie?

Schirren: Ah, dat zijn dan de structuren. Maar we herinneren ons soms allerhande dingen die we niet kunnen uitdrukken.

De Mey: Daar raken we een ander belangrijk punt. Als je zegt dat tijd een structuur is die buiten het leven staat, en als je bedenkt dat de mens – een levend wezen – toch ingeschreven is in het leven zelf, kan je toch een duidelijk verschil opmerken. Bij de ruimtelijke di-